

Вытокі беларускай медыцынскай лексікі

Плясун Дар'я Ігараўна

Белорусский государственный медицинский университет, Мінск

*Научный(-е) руководитель(-и) – кандидат филологических наук, **Носік Алеся***

Анатольеўна, Белорусский государственный медицинский университет, Мінск

Введение

Ні для каго не сакрэт, што наша беларуская мова пакутуе роўна столькі часу, колькі яна існуе: то польская, то руская мовы падпіралі яе з розных бакоў, не даючы ёй дыхаць, але ж яна здолела выжыць, а больш за тое, стаць багацейшай і прыгажэйшай. Мова закранае абсалютна ўсе бакі нашага жыцця, а адзін з найважнейшых аспектаў яго – гэта наша здароў'е, захаванне якога непаруўна звязана з медыцынай.

Цель исследования

Бачыцца актуальным паказаць зараджэнне медыцынскай лексікі у нашай мове, звярнуць увагу на яе развіццё.

Материалы и методы

Пісьмовыя крыніцы сталі галоўным аб'ектам даследавання, асабліва дакументы, якія датуюцца не пазней за пачатак XVII стагоддзя, бо менавіта да гэтага часу беларуская мова займала статус дзяржаўнай. Гэта летапісы, актавыя кнігі, сельскія рэестры і інвентары, завяшчання, сцвярдзальныя граматы, судовыя пастановы, паказанні сведак, кнігі прыходу і расходу. Асаблівую каштоўнасць уяўляюць медыцынскія сачыненні саміх дактароў, этнаграфічныя і фальклорныя крыніцы.

Результаты

Звесткі аб інфекцыйных хваробах сустракаюцца ў дзённіках, якія, пачынаючы з XVI стагоддзя, вялі пісьменныя людзі краю. У 1685 г. мінскі ваявода К. Завіша пакінуў звесткі пра клешчавы энцэфаліт е сваім дзённіку. Лаўрэнцій Зізаній узгадваў пра лячэнне параненых вачэй і гняцёку зваранай у віне лекавай раслінай «вастволле». Знойдзены ў канцы XIX стагоддзя беларускім этнографам Е.Р.Раманавым у маентку Гайдукоўка лячэбнік, які быў перапісаны ў XVIII стагоддзі з больш старажытных кніг, змяшчаў апісанні разнастайных сродкаў і прыёмаў навуковай і народнай медыцыны. Пытанні судава-медыцынскай экспертызы на Беларусі у XVI-XVII стагоддзях атрымалі сваё адлюстраванне ў статутах ВКЛ, якія вяліся на беларускай мове. Здаўна на нашых землях распаўсюджваліся медыка-біялагічныя рукапісы. Гэта зборнік “Шасціднеў Іаана, экзарха балгарскага”, “Галінова на Іпакрата”, перакладзеныя на старабеларускую мову арабскія сачыненні “Таямніца таямніц” і “Праблемата Арыстоцеля”. Замежныя працы пры перакладзе на старабеларускую мову змяняліся, дапаўняліся і перапрацоўваліся перакладчыкамі і перапісчыкамі, у выніку чаго некаторыя набывалі рысы арыгінальных твораў. Адзін старажытны лячэбнік, перапісаны ў XVII стагоддзі з больш ранняга тэксту (1487-1490)– самы ранні пераклад ва ўсходнеславянскіх землях.

Выводы

Хачу падкрэсліць, што на Беларусі людзі назіралі за хваробамі, апісвалі іх, знаходзілі лекі. Яны рабілі гэта з нуля, не шукаючы адказу ў іншых народаў. У нас нарадзілася свая медыцына, і першыя словы яе былі на нашай мове. І таму мы можам ганарыцца, што наша мова дала такую магутную і высакародную галіну як медыцынская лексіка.